

Landskap: Småland Upptecknat av: Hilda Andersson,
Härad: Allbo Adress: Mjöhult, Vislanda.
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1932. Född år i

<i>Uppteckningen rör</i>	sid.
Prästen Bolmers svartkonst.	1-2.
Trollkärring, -"Grana Kaja".	2-3.
Tiggare.	3.
Döende trolkärring.	4.
Spågumma.	4-5.
Mjölkhare.	5.
Silversvan, -original.	6.
Årsgång, -gloson.	6-7.
Drake dödades.	7.
Soldat Gadd.	7-8.
<u>Visa:</u> "Hit pipan och kardusen....."	8-9.

I. S A G O R.

I Vittaryd församling levde i början på 1800-talet en präst vid namn Blomer, som hade svartkonstbok och sysslade med okulta ting. En gång skulle han på sjukbesök, varvid han, som då alltid var fallet, red i stället för att köra. Kommen till Feringe såg han en gråklädd person komma gående före honom. Denne gråklädde hade mycket bråttom. Prästen skrek åt honom: "Vänta, du har ej mera bråttom än jag," Han måste då sakta farten och gick framför hästen. Så kommo de in i en stor skog, där en liten stuga stod vid vägen. Mannen ämnade nu gå in i stugan, men då sade prästen: "Vänta här och håll min häst, jag skall gå in först." Inkommen i stugan fick han se, att husfadern därinne fått omkull sin hustru på golvet och skulle skära halsen av henne med en vass kniv. Prästen höll ett gripande tal för honom, varvid mannen föll i häftig gråt. När prästen kom ut sade han till den som stod och höll hästen: "Nu får du gå in," men då försvann

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

en präst ride:
ut på sjuk-
besök

möter en grå-
klädd herre,
vilken han
hejdar

prästen når
fram till stu-
gan i sista
ögonblicket
för att hindra
ett brott

han.

Samme präst skulle med sin dräng fara till Berga kyrka julotta. Kommen till en mycket farlig brant lid föll hjulet av vagnen. Prästen befallde drängen att lägga upp hjulet i vagnen samt köra så fort som möjligt. Drängen hörsammade befallningen och det gick bra. Prästen hade frågat drängen om han ville se prästfrun och ett barn, som avlidit samma år. Detta ville han. Då sade prästen: "När vi komma in i sakristian skall du ställa dig på min kapp och titta igenom armkroken på mig." Detta gjorde drängen och såg då tydligt både frun och barnet.

I Ryssby levde på 40 och 50-talet en trollkäring "granna Kaja" kallad. En grannkvinna vid mitt hem, hade en son, som vistades i Malmö. Han var mycket skötsam och omhulade sin fattiga mor på alla sätt. Emellertid hade han en fästemo, som han bröt med. Hon blev mycket förbittrad och lovade, att detta skulle han dyrt få umgälla. Hon gick till

präst far
till julotta

dräng får se
döda varelser

ing man bry-
ter med sin
fästmo, som
utlovar hämnd

"grana Kaja". På hösten kom sonen hem och var förgjord, d.v.s. han var nedstämd och oförmögen att arbeta. Jag minns som litet barn hur den gamla talade om för mig, att hon också var förtrollad, emedan hon lätte ej att se sonen utan var mycket svår emot honom. På våren gav han sig ut att vandra. Kommen till Växjö var han inne i domprostgården och stal en överrock. Han blev tagen på bar gärning, men hängde sig i cellen om natten. Domprost Ahnstrand tog detta mycket hårt, särskilt emedan han kände modern.

mannen och hans moder bli förgjorda.

En tiggare minns jag nämligen "Johannes ännävännare". Namnet fick han, emedan han vände på allting han kom över, när han kom in i stugorna, Han var mycket omtalad för sin intelligens och ovanligt vackra utseende. Men han hade brutit med sin fästmö och så besökte han grana Kajan.

Min moder tjänade i 10 år hos prostinnan Lemecken i Ryssby. Hennes dotter och måg (sedermera kyrkoherde Tidander, Väckelsång) hade en amma åt sin lilla flicka. Då kom det dit

en flicka, som sökte platsen som amma. Fru T. svarade, att de hade en så snäll amma så Gud give, att vi få behålla henne.

Flickan gick då till grann-Kajan, som var hennes moster och var där den natten. Dagen efter hade mjölken försvunnit från amman. Det blev stor bestörtning, men det var ej annat att göra än att taga den andra flickan; kanske till stor del rädda. Hon blev dock en trotjänarinna i deras hem i 17 år.

När trollkärningen var döende, blev det ett fasligt liv om natten i hennes lilla stuga. Den, som vakade, blev rädd och ville springa sin väg, men då sade den döende, att de skulle hänga grytrepn på dörren, sätta kniven i tröskeln, och lägga socker i elden. Hon gjorde så och det blev tyst och strax efter dog Kaja. Hon skänkte sin svartkonstbok till Busénkissan. Denna var dock en snål gumma, men uppehöll sig med lite hokus pokus samt med spådom. Det var hon mycket anlitad för särskilt i bland de bildade kretsarna. Så t. ex. kunde hon vistas i prästgårdarna i flera dagar. Sista gången

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

en flicka sö-
ker plats som
amma hos kyr-
koherde Tidan-
ders fru

blir till sist
amma

trollkärning
dör

Småland
Aller
Västland
1932

5122

Mynt Hetta Andersson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

hon spådde var hon kallad till en ung fru i Ljungby, vars man en fil. docktor hade förbjudit allt sådant. Han var borta på resa, men överraskade dem just som de hade korten framme. Han hotade, att skjuta gumman. Sedan om kvällen blev hon sjuk och låg flera månader. Den sista natten var en 5å6 kvinnor och vakade över henne. Det låg en stor svart hund, som hade ögonen stadigt riktade på den sjuka, alla sågo honom men vågade sig ej ur fläcken, eller med en min förråda, att de såg något.

spågumma råkar illa ut

I Hörda by bodde en trollkvinna, som hade en 'mjölkhare'. Flera personer sågo honom. Han hade trästickor till ben, så hade han en pinne eller 2 i väggen, som hon mjölkade på, medan haren sprang i kostallet. En dyåmmels onsdagsnatt var hon ute och kärnade i en bäck mitt i skogen, samt skrek 3 gånger så högt hon förmådde: "Så vitt som mitt rop höres så långt skall mitt sanke gå." En soldat vid namn Gadd stod gömd i skogen och skrek tillbaka: "Det skall bli lögn."

en trollkvinna med 'mjölkhare'

Om "Silversvan" vet jag ej annat än att han gick omkring och sålde fjoklestockar och haffade han så en ung flicka sade han alltid: "Vill du bli min lilla fästmö, skall vi resa till Kalifornien och gräva guld, stora, stora guldklimpar". Men då hälsade alltid flickorna, att de blevo onda och stampade i golvet och då sprang Silversvan på dörren. Han vurmade för officerare och uppsökte dem överallt. Enl. tidningarna uppvaktade han tyska kejsaren, Han var fotograferad i tidningarna iklädd uniform och med några tyska officerare omkring.

Den, som gick årsgång, skulle fasta 3 dagar före jul dödd i en källare och ej tala. På julaftonskväll skulle han binda en bibel och en psalmbok under fötterna samt gå baklänges runt kyrkan 3 gånger samt blåsa i nyckelhålet i kyrkdörren 3 gånger. Då kom "Glosan" emot honom. Hennes ögon voro eldsprutade. Blev han då ej rädd, så fick han se allt, som skulle hända under året. Om det t. ex. sågs en person sitta

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

"Silversvan"

att gå års-
gång

utan huvud, dog denne under årets lopp. Bröllop samt hus, som byggdes skulle han också få se.

Här på gården visade sig en drake, (det är en 70 år sedan) han var förfärlig att skåda. Karlarna sprang för brinnande livet, men draken kom efter dem. Då kom en av dem att tänka på, att med en dröggkrok skulle det gå att döda honom. Han fick också dödat draken, men blev därefter sinnesrubbad.

På tal om rolighetsministrar var omnämnda soldat Gadd i Gårda länge i friskt minne. En gång var han på kalas. Där var då några bönder från Gärshults by, kända för sin dumdristighet. Följaktligen bänkade de sig i högsätet och Gadd och en man vid namn Cart satt längst nere. När gröten åts föreslog den myndige bonden från Gärshult, att de skulle rimma för gröten. Han började: "Gröten är kokt i en gryta och e i ett bart, Gadd han äter gröt för båd sig och Cart!" Ögonblickligen svarade Gadd: "Gärshulta kasskar är alltid ute och vasskar, släpa och käre i dåligt före, veta varken hut

en man dödar
drake, men
blir sinnes-
rubbad efter-
åt

en soldat
Gadd på kalas

5122

eller skam, den sämste stackarn sätter sig längst fram.

Till sist ett par värsar, som jag hörde en 80-årig gubbe
sjunga i min barndom:

Hit pipan och kardusen
hit punch och flaskor vin
kom låt oss tömma krusen
för latinen och Salin,
kom bröder låt oss tömma
buteljer, kannor, krus
och hela ~~v~~ärlden glömma
inför ett duktigt rus.

Så fattom vi om glasen nu,
glasen nu, glasen nu,
deras anklangs muntra ljud
anklangs muntra ljud
för ho, och hej, och hing
skål för alla i vår ring,

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

5122

denna satsen aldrig glöm,
glas i botten töm.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.